

Referat fra KISP-møte 21. april 2022 *(Ikke endelig godkjent)*

Kirkens hus, Oslo

Til stede fra KISP:

Ragnhild Mestad (leder), Robert Mood, Kåre Eriksen, Lovisa Mienna Sjøberg, Pål Kristian Balstad (ikke sak 06/22), Per Bondevik (sak 06/22-10/22),

Forfall:

Ina Libak, Sofie Nordvik, Mathias Slettholm, Elin Finnseth Sæverås (observatør fra NKR)

Til stede fra sekretariatet:

Guro Almås (referent)

KISP 03/22: Godkjenning av innkalling og dagsorden

Vedtak: Innkalling og dagsorden ble godkjent.

KISP 04/22: Godkjenning av protokoll fra KISP 13. desember 2021 og 20. januar 2022

Vedtak: Protokollene fra KISP 13. desember 2021 og 20. januar 2022 ble godkjent.

KISP 05/22: Innspill til Den norske kirkes delegater til Kirkenes Verdensråds generalforsamling

Saksordfører: Kåre

Vedtak:

KISP ber om at vedlagte følgende innspill oversendes Den norske kirkes delegater til KVs generalforsamling og tas med i forberedelsesarbeidet.

Med utgangspunkt i de forelagte saksdokumenter (1. Message fra Specialized Ministries Pre-Assembly; 2. Vedtak fra Kirkemøtet 2021: Kirkens globale oppdrag; 3. Informasjon om generalforsamlingen til MKR januar 2022; og 4. Assembly Booklet) fremmer KISP følgende innspill:

Vedrørende omverdensanalysen i Message from Specialised Ministries:

- De tre nøkkelbegrepene som løftes fram (rasisme, populisme, klimakrise) oppleves som delvis treffende. KISP mener ulikhets- og utenforskapdimensjonene bør vektlegges sterkere, som utfyllende og forklarende faktorer til disse.
- Klimakrise og naturødeleggelser bør alltid framheves i sammenheng, også på overskriftsnivå.
- KISP har i sin samtale fokusert på hva som oppleves som nytt i en global problembeskrivelse, herunder:
 - Global urettferdighet bidrar til å befeste utenforskap og avmakt (stater, nasjoner, grupper – «leave no one behind»).

- Vi står overfor en sannhetskrise hvor objektive sannheter utfordres (hvem eier sannheten?), som i stor grad er drevet av teknologiutviklingen. KISP etterlyser større fokus på teknologiutviklingens rolle (utfordringer og muligheter).
- Det er viktig å være bevisst på hvilke perspektiver som målbæres i analysene og samtalen som følger av denne. Vi må erkjenne at verden ser annerledes ut, og fortolkes på forskjellig måte, av andre.
- Det er behov for å utfordre og utforske våre egne sannheter, kirken må vektlegge ydmykhet og dialog.
- KISP savner referanser til bærekraftsmålene.
- Poenget om at «verden skriker etter rettferdighet» er et godt innsteg for samtalen videre.

KISPs innsteg er, på samme måte som Specialised Ministries, preget av krigen i Ukraina og hvordan dette påvirker samtalen om globale utfordringer.

- Ukraina-krisen tydeliggjør at verden ser forskjellig ut avhengig av hvor man er og hvilken bakgrunn man har. I flere land, blant annet i Afrika, målbæres kritikk av vestlig imperialisme og sympati med Russlands sak.
- KISP ser behov for å ta det tas oppgjør med vestlig imperialisme. Samtidig er det behov for å ta tydelig avstand fra en aggresors handlinger, uten å stimulere fiendebilder mellom befolkningsgrupper.
- Kirkens innsteg må være å framheve menneskeverdet og vern om skaperverket. Et russisk liv er like mye verdt som et ukrainsk liv.
- Både konfliktene i Ukraina og Etiopia er konflikter hvor kristne står på begge sider av konflikten. Det blir dermed et økumenisk eller indrekirkelig anliggende som krever dialog og forsoning.

I budskapet fra Specialised Ministries vektlegges det at tiden er inne for felles handling («we intend to act together»). Til dette vil KISP anføre følgende:

- Dagens realitet krever at vi tar et skritt tilbake og etablerer en felles virkelighetsforståelse. Handling krever dialog og forsoning.
- Ved å målbære en intensjon om å handle, legger vi også opp til å bli målt på vår handling.
- Kirken kan være en arena for å møtes i eksistensielle utfordringer.
- Kirken må fylle sin rolle som arena og fellesskap – vi må lytte til fortellingene og vende oss til Gud i bønn.
- Det er nyttige erfaringer å høste fra prosessene rundt «the Pilgrimage of Justice and Peace». KVs arbeid med å dekolonisere misjonsbegrepet er også en nyttig læring, og erfaringen kan anvendes også i disse prosessene.

KISP har videre reflektert over hva kirkenes særlige bidrag kan være:

- Kirkenes særlige bidrag er menneskeverdet, en felles teologisk forankret sannhet («her er ikke og jøde eller greker», den barmhjertige samaritan) med Jesus-fortellingen i sentrum.
- Kirken kan være en aktør og arena for å fremme dialog (bryte ned ekkokammere), og initiere samarbeid på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Kirken må anerkjenne uenighet, men samtidig fremme gudsriket og skape fred.
- Kirkene kan være talspersoner for å etablere menneskeverdet som den viktigste overnasjonale autoritet.
- Kirken bidrar til å skape håp gjennom de positive fortellingene om fellesskapet («Frykt ikke, for jeg er med dere»)

- Kirken har erfaring og kompetanse som aktør og arena for å fremme menneskelig dialog, på tvers av tro og livssyn, og økumenisk arbeid.
- Kirken har en proaktiv rolle som pådriver for bærekraftsmålene.
- Samspillet med Samisk kirkeråd og erfaringene fra samisk kirkeliv i Barentssamarbeidet gir nyttig erfaringsgrunnlag.
- Kirkene har betydelig samfunnsbyggende kompetanse og erfaring fra dialog med myndigheter.

KISP 06/22: Grønn omstilling og grønn kolonialisme? (1. gangs behandling)

Saksordfører: Ragnhild

KISP-medlem Lovisa Mienna Sjøberg innledet.

Momenter fra innledningen:

- *Kolonialisme* er både konkrete handlinger (eks. fortrenge mennesker fra en skog) -men også et mindset. *Grønn* kolonialisme betyr at kolonialismen har fått et grønt fortegn.
- Mindset som sier: Det jeg vil ha, det kan jeg få. Jeg vil ja goji-bær, jeg vil ha avokado, jeg vil ha el-batterier... Dette mindsetet ligner på Stallu i samisk tradisjon. Stallu spiser sine barn, elsker gull, er opptatt av å spise. Alt handler om «me, myself and I»
- Å være menneske er å aktivt velge noe annet. Akseptere at ting går langsomt. Et etisk ideal: Å stå til ansvar for det vi gjør. Hva kan vi ofre for et høyere gode for mennesket.
- Dette utgjør et kunnskapsgrunnlag. Vi må fylle kunnskapsgapet -men først anerkjenne at det er et kunnskapsgap.
- Enstemmig høyesterettsdom om at vindkraftutbyggingen i Fosen var menneskerettsstridig. Folk jublet, men nå er man i ferd med å overkjøre høyesterettsdommen. Kirken er stille.
- Under demonstrasjonene mot Sjødeponi i Repparfjorden, kom prostens i Tromsø og hadde gudstjeneste der. Han fikk mye kritikk for det, men støtte fra biskopen.
- Forholdet mellom teologi og politikk -når er en politisk? Det å ikke si noe er også politisk.
- Kirken som institusjon fulgte statens politikk i fornuftspolitikk. Kirken er ikke uskyldig.
- I Sverige skjer både ekspansiv gruvedrift -helt vanlig kolonialisme, og skogsdrift – som er en kolonialisme med grønt skjær. Kirken er en stor skogeier, de to største bispedømmene eier de største skogene. Disse to er de eneste som ikke har miljøsertifisert sin forvaltning. Det brukes begrep som «fornybar ressurs», «gjenplantning», «den svenske modellen».
- Det kan være vanskelig å skille hva som er kolonialisme og hva som er grønn kolonialisme. Her er et område som noen andre eide, og som man går inn i igjen og igjen og igjen, fordi det er «tomt». Men det var ikke tomt.
- Amazonas: Man hugger ned regnskog til fordel for kjøttfe -helt vanlig kolonialisme. Men balsatre som brukes til blader i vindturbiner hentes også fra Amazonas -da blir det grønn kolonialisme.
- Kirken kan ta opp noen caser, bli bevisst på fortiden vår, verne om kunnskap, verne om skaperverket.
- Det er ikke riktig at den vestlige verden skal bestemme hvordan grønn omstilling skal se ut. Kirken kan lede an, ta opp samtalen. Skaffe kunnskap.
- Hører gjerne «Kan ikke Samisk kirkeråd / Samisk høyskole / Sametinget gjøre det?» Men hvem sitt problem er kolonialismen? Bare samenes problem, eller alle sitt? Hvem berøres, og

hvem har ansvar?

Momenter fra samtalen i KISP:

- Viktig å ta oss tid til å lytte
- Å internalisere eksternaliteter. Vi må se totalbildet og kostnadene (for urfolk eller andre), ta det med i regnestykket.
- Drøyt at ikke høyesterettsdommen blir implementert. De som bor der får ikke en gang strømmen.
- Er kolonialisme eller grønn kolonialisme noe annet enn markedsdynamikk? Er markedsdynamikken/konsumsamfunnet elefanten i rommet.
- Forstår behovet for å bruke kolonialisme, men tror det er en kommunikasjonsutfordring.
- Dra veksler på den bærekraftige måten å forvalte naturressurser på.
- Tapet av livsgrunnlag framstår særlig akutt fra et urfolksperspektiv. Sorgen over naturen som rases har jeg også, selv om jeg har et mer distansert forhold til det. Det er noe her som gir gjenklang i hele samfunnet.
- Vindmøllene i Rogaland skaper støy for de nærmeste (røde lys), men plager ikke sauene. I Rogaland eier folk jorden, så de får betalt for vindmøllene, det er en viktig forskjell.
- For Lovisa er det helt vesentlig å bruke ordet kolonialisme. Dette har bygd seg opp over mange hundre år. Vi er alle en del av det, har alle et ansvar. Det er hundre år siden vi (samer) ikke fikk ha en lommebibel fordi vi ikke ble ansett å kunne tenke abstrakt. Hvis Bærum-folk hadde vunnet frem i Høyesterett, tror jeg ikke de ville blitt overkjørt.
- Handler også om formelle rettigheter til jord og vann. «Dere må også være med å betale». Vi har betalt siden Vasas sølvgruver.
- Dette er en av grunnene til at klima og natur alltid henger sammen
- Mindsetet grønn kolonialisme handler om at vi insisterer på å fortsette vårt overforbruk med alle midler, selv om det går ut over andre. Tar det for gitt. Vi må bekjempe grådighet.
- Kirken kan bidra med å synliggjøre kostanden med å dure på med det «grønne skiftet» uten hensyn til mennesker og natur
Eks. en kommunikasjonsformidlingskampanje hvor man utarbeider fortellinger. To fortellinger i måneden: overgrepet vi begår mot noen + muligheten som ligger på dette stedet - hvor mye vi kunne oppnådd med å forvalte naturen på en annen måte.
- Løfte frem arbeid som finnes: hvordan man fisker så fisken holder i mange hundre år. Hvordan man holder et vann rent, etc.

Vedtak: KISP er positiv til å følge opp temaet til høsten, gjerne med et seminar sammen med Menneskerettighetsutvalget og Teologisk Nemnd. AU følger opp sammen med Lovisa.

KISP 07/22 [Autonome våpensystemer \(2. gangs behandling\)](#)

Saksordfører: Robert

Autonome våpensystemer, Kunstig intelligens og bioengineering (endring av menneskelige egenskaper ved hjelp av teknologi): Alle disse vil modnes i løpet av de neste to til fem årene. Dette vil ha større innvirkning på våre samfunn enn den industrielle revolusjon hadde.

Vedtak:

1. KISP vedtar vedlagte uttalelse. KISP ber om at uttalelsen fremmes som forslag til uttalelse fra Mellomkirkelig råd.
2. KISP ber sekretariatet jobbe videre med publisering av en kronikk om temaet
3. KISP ber sekretariatet følge opp arbeidet med politisk påvirkningsarbeid nasjonalt og internasjonalt

KISP 01/22: Kirken som økonomisk aktør og ansvarlig forvalter (KM-sak) Oppdatering

Guro oppdaterte om status for saken. Den går til 2. gangs behandling i Kirkerådet 30.-31. mai, og går så til Kirkemøtet.

Kommentar fra KISP: Hvordan skal oppfølgingen av KM-saken rapporteres på? Kan dette legges inn i Den norske kirkes årsrapport? Skal det rapporteres tilbake til KM etter en viss tid?

KISP 08/21: Orienteringssaker

Kommentar til Orienteringssak 8.5: Globale, diakonale og misjonale merkedager 2022: Aksjonen *Sammen som kirke i hele verden* har falt ut fra listen og må tas inn.

KISP 09/21: Eventuelt

Et mulig tema som kirken kunne tatt opp i tilknytning til krigens etikk, handler om bruk av ansiktsgjenkjenning og sosiale medier for å identifisere falne og sende melding til familiene. Dette gjøres på ukrainsk side ved hjelp av amerikansk/vestlig teknologi.

Saken ble ikke diskutert utførlig i utvalget.

KISP 10/21: Møteevaluering og neste møter

Det var ingen særskilte kommentarer til møtet. KISP-leder spurte hvordan medlemmene synes ordningen med saksordfører fungerer, og det var enighet om at dette fungerer godt.

Neste KISP-møte er 16. september i Oslo.